

SVEA HOVRÄTT
Mark- och miljööverdomstolen
Rotel 060106

DOM
2018-05-09
Stockholm

Mål nr
F 7143-17

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, dom 2017-07-04 i mål nr F 1373-17,
se bilaga A

PARTER

Klagande

Svappavaara Byasamfällighetsförening,

Motpart

1. Luossavaara-Kiirunavaara AB

Ombud: L.L.

2. Bergmästaren vid Bergsstaten

SAKEN

Markanvisning till förmån för bearbetningskoncessionerna Leveäniemi K nr 1 och
Gruvberget K nr 1 i Kiruna kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen avslår överklagandet.

Dok.Id 1393230

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 675 50	08-561 675 59	måndag – fredag 09:00–15:00
		E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Svappavaara Byasamfällighetsförening (föreningen) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska ålägga LKAB att bygga ersättningsväg för T-vägen eller, i andra hand, bestämma en intrångsersättning för föreningen motsvarande vad det kostar att anlägga en ny väg med tillägg för 25 procent av marknadsvärdet. Föreningen har i sista hand yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva beslutet om markanvisning och återförvisa målet till bergmästaren för fortsatt handläggning.

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) har motsatt sig bifall till föreningens yrkanden.

Bergmästaren har vidhållit sitt beslut.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Föreningen har anfört i huvudsak följande: I samband med att Leveäniemigruvan skulle öppnas i början av 1960-talet konstaterades att XX enligt laga skifte från år 1906 gick över det öppnade gruvområdet. Som ersättning för denna väg byggdes en ny väg öster om gruvområdet som kallas "T-vägen". Denna väg ligger inom den beslutade markanvisningen och det säkerhetsområde som är fastställt för gruvan. Föreningen har under år 2015 fört förhandlingar med LKAB om en ersättningsväg för T-vägen, vilket skulle innebära att ny väg skulle byggas längre österut utanför säkerhetsområdet. Överenskommelse har muntligen träffats med företrädare för LKAB. LKAB har genom snitsling märkt ut den nya vägens sträckning och tagit fram en karta över den tänkta lokaliseringen. LKAB har dock inte fullföljt överenskommelsen vilket innebär att den befintliga T-vägen fortfarande används av föreningens medlemmar. T-vägens närmaste avstånd till gruvschaktet är 700 meter och det kan ifrågasättas om LKAB kan garantera att ingen risk för stenkast föreligger. Det får anses stötande och inte i överensstämmelse med minerallagens bestämmelser om LKAB inte är skyldigt att ersätta den skada som sakägarna belastas med på grund av förändrade förhållanden till följd av den utökade

gruvbrytningen. I och med att T-vägen ligger inom frågavarande område för markanvisning råder det inte något tvivel om att T-vägen är tagen i anspråk, varför skadan och intrånget ska ersättas enligt 7 kap. 3 § minerallagen (1991:45).

Sammanträde hölls inte med sakägare enligt 9 kap. 13 § minerallagen. Vid beslut om markanvisning hade föreningen sedan tidigare anmält sitt intresse till LKAB angående krav på ersättningsväg.

LKAB har anfört i huvudsak följande: LKAB motsätter sig bifall till yrkandet att LKAB ska åläggas att bygga den ersättningsväg som omtalas i överklagande-skrivelserna främst på den grunden att det inte lagligen kan bifallas. Även om sådan möjlighet funnits saknas det rättslig och saklig grund för ett sådant åläggande eftersom den befintliga vägen finns kvar och kommer fortsättningsvis kunna nyttjas på samma sätt som tidigare. Föreningen och LKAB har olika uppfattning om vilka överenskommelser som träffats. En eventuell prövning av om det finns bindande överenskommelser ligger utanför prövningen av bergmästarens beslut om markanvisning. Det är dock riktigt som föreningen uppgett att det under processen att förvärva vissa av samfällighetsföreningens fastigheter och fastighetsdelar fördes en dialog kring byggandet av en ersättningsväg för T-vägen. Vägen är inte belägen på föreningens marker. Vägen tillkom sannolikt på 1960-talet och med anledning av att LKAB förvärvade mark där en väg tillhörig föreningen låg. LKAB har inte kunnat hitta några uppgifter kring detta i bergmästarens protokoll från den tiden. Sannolikt har det i stället funnits överenskommelser vid sidan av dessa förrättningar. Om Mark- och miljööverdomstolen skulle bedöma att en nyttjanderätt ändå föreligger kommer detta inte ifrågasättas av LKAB, utan då är det bolagets uppfattning att denna rättighet ska anses kvarstå genom det undantag för ”upplåtelse av rättigheter” som föreskrivits i bergmästarens markanvisningsbeslut och beslutet kan därigenom inte anses innebära någon inskränkning i denna rätt.

Oaktat de invändningar som nu framförts av formell natur är det inte LKAB:s mening att föreningen och dess medlemmar ska mista möjligheten att ta sig ut i markerna som T-vägen innebär. LKAB har nyligen ansökt om tillstånd för tillkommande verksamhet i dagbrottet Leveäniemi (Umeå tingsrätts, mark- och miljödomstolen, mål nr M 12-14). I det målet framkom att anläggandet av en ny väg utanför gruvområdet

skulle innebära ett nytt intrång främst för den berörda samebyn Laevas, men även ett ytterligare ingrepp i naturmiljön. Med detta i åtanke kunde vissa justeringar göras så att sprängmedelsförrådets belägenhet ändrades så att säkerhetszonen minskade i den aktuella riktningen. Detta innebar i sin tur att stängslet för gruvindistriområdet kunde dras strax innanför den befintliga T-vägen och denna är således fortfarande fullt tillgänglig och brukbar. Det finns för närvarande och inom den tid som kan överblickas inga planer eller behov som innebär att den befintliga vägen inte skulle kunna användas framgent och det är därför oklart vilket syfte en nyanläggning av en väg skulle fylla. LKAB har dock haft förståelse för den osäkerhet föreningen ändå upplever och har föreslagit föreningen att ett avtalsservitut upprättas till förmån för samfällighetsföreningens fastigheter för den befintliga T-vägen. Detta förslag har föreningen inte godtagit. LKAB har inte ställt sig avvisande till andra rimliga åtaganden om bolagets verksamhet någon gång i framtiden gör den befintliga vägen obrukbar.

Bergmästaren har anfört i huvudsak följande: Bergmästaren har inte någon närmare kännedom om den s.k. T-vägen eller om föreningen har rätt att nyttja denna. Bergmästarens beslut avser inte någon ändring av sådana rättigheter som upplåtits av LKAB. Föreningen har inte visat att det finns skäl för ändring av beslutet om markanvisning.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

LKAB:s ansökan hos bergmästaren om markanvisning till förmån för bearbetningskoncessionerna Leveäniemi K nr 1 och Gruvberget K nr 1 i Kiruna kommun har handlagts utan att sammanträde hållits då bergmästaren uppfattade att det inte fanns motstridiga intressen. Den 3 maj 2017 beslutade bergmästaren att bevilja LKAB:s ansökan om markanvisning. I beslutsprotokollet upptogs föreningen som sakägare med anledning av att föreningen är ägare av samfälligheten XX. Av protokollet framgår att del av XX som ingår i markanvisningen förvärvats av LKAB genom en överenskommelse om fastighetsreglering, som undertecknats av föreningen den 3 februari 2015.

Föreningen har i första hand yrkat att LKAB ska åläggas att bygga ersättningsväg till T-vägen. Enligt 7 kap. 3 § minerallagen ska skada eller intrång som föranleds av att mark eller annat utrymme tas i anspråk för bearbetning eller därmed sammanhängande verksamhet ersättas av koncessionshavaren. Skada eller intrång som föranleds av ett beslut om markanvisning ska ersättas i pengar. Det finns däremot inte någon möjlighet att i markanvisningsförrättningen förplikta koncessionshavaren att bygga en ersättningsväg.

Av utredningen framgår att LKAB har gjort vissa justeringar i projekteringen vilket medför att säkerhetszonen inte berör T-vägen och att stängslet för gruvindustriområdet kan dras strax innanför T-vägen. Denna väg är således fortfarande tillgänglig och brukbar. Föreningen har således genom markanvisningsbeslutet inte fråntagits möjligheten att även fortsättningsvis nyttja T-vägen i oförändrad utsträckning. Någon skada eller något intrång med anledning av beslutet om markanvisning har inte uppkommit för föreningen.

På grund av vad som anförts och då det i övrigt inte framkommit något hinder mot att bifalla LKAB:s ansökan om markanvisning ska överklagandet avslås.

Domen får enligt 5 kap. 5 § lagen (2010:921) om mark- och miljödomstolar inte överklagas.

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Lars Borg och Birgitta Bylund Uddenfeldt, tekniska rådet Jan Gustafsson samt f.d. hovrättsrådet Eywor Helmenius, referent.

Föredragande har varit Sara Bergdahl.

UMEÅ TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2017-07-04
meddelad i
Umeå

Mål nr F 1373-17

PARTER

Klagande

Svappavaara Byasamfällighetsförening

Motparter

1. Luossavaara-Kiirunavaara AB

2. Bergsstaten

ÖVERKLAGAT BESLUT

Beslut av bergmästaren den 3 maj 2017 i ärende nr BS 23-551-2015, se bilaga 1

SAKEN

Markanvisning till förmån för bearbetningskoncessionerna Leveäniemi K nr 1 och Gruvberget K nr 1, Kiruna kommun

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen avslår överklagandet.

BAKGRUND

Luossavaara-Kiirunavaara AB (LKAB) ansökte i maj 2015 hos bergmästaren vid Bergsstaten om markanvisning till förmån för bearbetningskoncessionerna Leveäniemi K nr 1 och Gruvberget K nr 1 i Kiruna kommun. Bergmästaren beviljade ansökan i beslut om markavvisning den 3 maj 2017.

Bergmästarens beslut har överklagats av Svappavaara Byasamfällighetsförening (föreningen) till mark- och miljödomstolen.

YRKANDE M.M.

Föreningen har yrkat att mark- och miljödomstolen upphäver bergmästarens beslut om markanvisning.

Föreningen har till stöd för sitt överklagande anfört följande. I samband med att Leveäniemigruvan skulle öppnas i början av 1960-talet konstaterades att XX enligt laga skifte från år 1906 gick över det öppnade gruvområdet. Som ersättning för denna väg byggdes en ny väg öster om gruvområdet, T-vägen. Denna väg ligger inom den beslutade markanvisningen och det säkerhetsområde som är fastställt för gruvan. Föreningen har under år 2015 fört förhandlingar med LKAB om en ersättning för vägsträckningen som ligger inom säkerhetsområdet, vilket skulle innebära att en ny väg ska byggas längre österut, utanför säkerhetsområdet. Överenskommelse har muntligen träffats med företrädare för LKAB om detta och företrädare för LKAB har genom snittsling märkt ut den nya vägens sträckning. LKAB har dock inte fullföljt överenskommelsen, vilket innebär att den befintliga T-vägen fortfarande används av sakägarna. I Bergsstatens beslut anges att det ansökta området kan hotas av stenkast. Föreningen hemställer om att markanvisningen inte fastställs i avvaktan på att LKAB fullföljer sin överenskommelse med föreningen om byggnation av ny ersättningsväg.

DOMSKÄL

Av 9 kap. 2 § minerallagen (1991:45) framgår att om koncessionshavaren är överens med markägaren och innehavarna av särskild rätt till marken ska mark eller

annat utrymme anvisas i enlighet med överenskommelsen. I den mån överenskommelse inte har träffats ska den mark eller det utrymme anvisas som behövs. Anvisning får dock inte avse mark eller annat utrymme inom sådant område som avses i 3 kap. 6 och 7 §§ minerrallagen.

LKAB har under ärendets handläggning vid Bergsstaten gett in ett stort antal köpeavtal, överenskommelser och medgivanden undertecknade av berörda sakägare. LKAB har därutöver, enligt mark- och miljödomstolens bedömning, påvisat ett behov av den mark som omfattas av ansökan hos bergmästaren. Domstolen finner vidare att bergmästarens beslut inte strider mot bestämmelserna i 3 kap. 6 och 7 §§ minerallagen.

Enligt föreningen har LKAB överenskommit med föreningen om att anlägga en ny väg öster om T-vägen, utanför säkerhetsområdet. T-vägen ligger inte inom samfällad mark som förvaltas av föreningen. Som mark- och miljödomstolen uppfattat det gör föreningen gällande att så länge som LKAB inte har infriat löftet om att anlägga en ny väg, utgör det hinder mot att besluta om markanvisning. Enligt mark- och miljödomstolen är detta dock inte en omständighet som utgör skäl att avslå LKAB:s ansökan om markanvisning. Föreningens överklagande ska därför avslås.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV 427)

Överklagande senast den 25 juli 2017.

Kristina Johnsson

Britt-Inger Rönnbäck

I domstolens avgörande har rådmannen Kristina Johnsson och tekniska rådet Britt-Inger Rönnbäck deltagit. Beredningsjuristen Sara Fritzson har varit föredragande.